

*Dorota Czyżewska**

WSPIERANIE DZIAŁALNOŚCI INNOWACYJNEJ W REGIONIE RODAN-ALPY

1. Wstęp

Rozwój gospodarczy i osiągnięcie przewag konkurencyjnych na poziomie regionalnym, w zglobalizowanej gospodarce światowej, są w coraz większym stopniu uzależnione od tworzenia rozwiązań innowacyjnych i transformacji wiedzy w nowe usługi, produkty, technologie, a także wymagających właściwej infrastruktury, w postaci ośrodków wspierania innowacji (OWI) jako wyspecjalizowanych instytucji lokalnego i regionalnego wsparcia innowacji i transferu technologii. W skład ośrodków wspierania innowacji wchodzi centra transferu technologii, parki technologiczne, preinkubatory i akademickie inkubatory przedsiębiorczości, inkubatory technologiczne, fundusze kapitału załazkowego, sieci aniołów biznesu, agencje rozwoju regionalnego i innowacji, izby przemysłowo-handlowe, centra kompetencji, inne podmioty działające na rzecz wspierania innowacji w regionie. Ich działalność polegająca na pośredniczeniu we współpracy między instytucjami naukowo-badawczymi a przedsiębiorstwami, może w znaczący sposób wspomagać aktywizację ludzkiej kreatywności, innowacyjności i przedsiębiorczości, przyczyniając się do budowania konkurencyjności regionalnej.

Region Rodan-Alpy, drugi pod względem liczby mieszkańców i powierzchni region Francji ze stolicą w Lyonie, stanowi szczególny obszar zainteresowań badawczych, ze względu na posiadany potencjał badawczo-rozwojowy, komplementarność gospodarki regionalnej w obszarze przemysłu i usług, szeroki wachlarz ośrodków wspierania innowacji oraz liczne działania podejmowane dla budowania innowacyjności i konkurencyjności regionalnej. Stosunkowo wysoka pozycja regionu Rodan-Alpy wśród regionów europejskich na poziomie NUTS 2 jest potwierdzona m.in. 7. miejscem pod względem liczby publikacji naukowych w 2007 r., 10. miejscem pod względem liczby wniosków o patent europejski

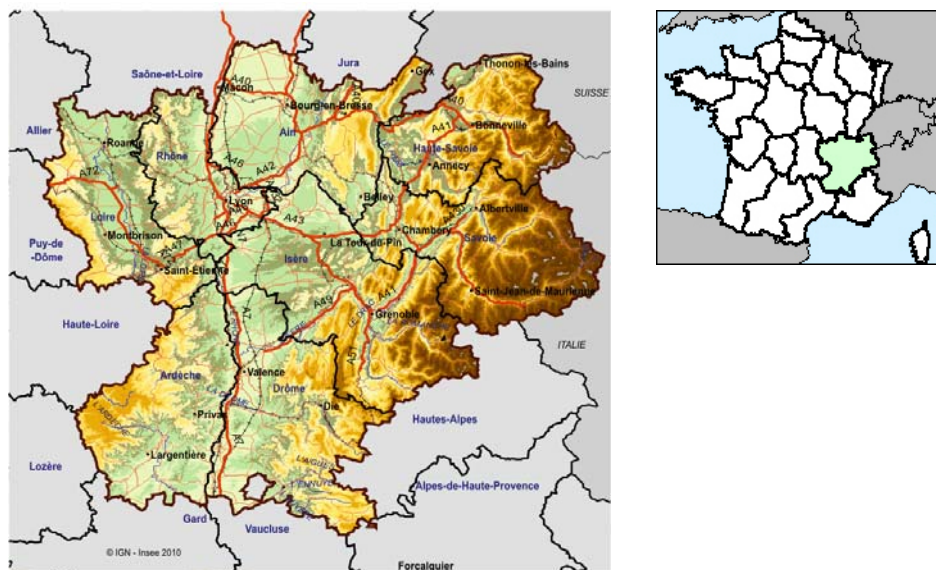
* Doktor, Katedra Europeistyki, Wydział Gospodarki Międzynarodowej, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

w 2007 r. [OST 2010], 33. miejscem w rankingu Regional Innovation Scoreboard 2006 czy 65. pozycją w ramach EU Regional Competitiveness Index 2010 (w tym 44. pozycją w filarze Innowacje tegoż rankingu).

Celem artykułu jest ocena działań ośrodków wspierania innowacji w regionie Rodan-Alpy w zakresie wspomagania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw. Wskazany cel realizowany jest poprzez ukazanie uwarunkowań społeczno-gospodarczych regionu Rodan-Alpy, różnorodności działań podejmowanych na szczeblu regionalnym przez OWI w zakresie pośredniczenia w tworzeniu innowacji i zaprezentowanie rekomendacji w analizowanym obszarze dla regionu Rodan-Alpy, które mogą zostać wykorzystane przez polskie regiony na zasadzie dobrych praktyk.

2. Uwarunkowania społeczno-gospodarcze regionu Rodan-Alpy

Rodan-Alpy zamieszkuje prawie 10% ludności Francji, co umiejscawia go jednocześnie w pierwszej dziesiątce największych regionów europejskich. Region Rodan-Alpy składa się z 8 departamentów (Ain, Ardèche, Drôme, Isère, Loara, Rodan, Sabaudia i Górna Sabaudia) (mapa 1) i 2879 gmin. Granicząc z krajami i regionami silnie uprzemysłowionymi takimi jak Szwajcaria czy Północne Włochy, Rodan-Alpy korzysta ze swego strategicznego położenia w Europie, wzmocnionego m.in. poprzez międzynarodowy port lotniczy Lyon Saint-Exupéry czy gęstą sieć autostrad i połączeń kolejowych.

Mapa 1. Położenie regionu Rodan-Alpy

Źródło: INSEE.

Umiejscawiając region Rodan-Alpy w kontekście społeczno-gospodarczym, istotnym wydaje się zwrócenie uwagi na jego zróżnicowanie ujawniające się nie tylko na płaszczyźnie ekonomicznej, lecz posiadające także swe podwaliny historyczne i społeczne. Z perspektywy historycznej, region Rodan-Alpy został utworzony jako wspólnota terytorialna wraz z reformą decentralizacyjną w 1982 r., obejmując terytoria należące wcześniej do kilku prowincji historycznych: Sabaudii, Delfinatu, Lyonnais, Burgundii i Langwedocji, istniejących we Francji przed podziałem kraju na departamenty w 1790 r. Wskazana złożoność historyczna regionu Rodan-Alpy pokazuje wyzwania społeczno-gospodarcze, przed jakimi stoi region oraz czyni kompleksowym zarządzanie na szczeblu regionalnym.

Dane zawarte w tabeli 1, stanowiące statystyczny portret regionu Rodan-Alpy, pozwalają w syntetycznym ujęciu zobaczyć jakie jest miejsce regionu w odniesieniu do średniej dla Francji metropolitalnej w wybranych obszarach społeczno-gospodarczych. Na szczególną uwagę zasługuje fakt, iż w przypadku większości wskaźników ukazujących udział procentowy danego zjawiska w regionie Rodan-Alpy w stosunku do Francji metropolitalnej jako całości, ich wartość jest zbliżona do 10% (liczba ludności, powierzchnia, PKB, wielkość importu i eksportu), bądź nieznacznie przekraczająca tę wartość (liczba turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania oraz liczba noclegów udzielonych w tychże obiektach). Z tego właśnie względu region Rodan-Alpy przedstawia się nierzadko jako 1/10 Francji [INSEE Rhône-Alpes 2012]. Ponadto, z danych zawartych w tabeli 1 wynika druga pozycja regionu (po regionie stołecznym Île-de-France)¹, w znacznej części analizowanych kategorii, bądź wskaźnik przewyższający średnią dla Francji metropolitalnej, co świadczy o potencjale społeczno-gospodarczym analizowanego regionu.

¹ Specyfiką rozwoju regionalnego we Francji jest znacząca przewaga regionu Île-de-France w stosunku do pozostałych regionów, wynikająca z zakorzenionej od wieków tendencji do centralizacji działań w licznych dziedzinach życia gospodarczego wokół Paryża, prowadzącej do jego dominacji gospodarczej, intelektualnej i demograficznej na tle kraju. Dla przykładu PKB Île-de-France w 2007 r. stanowiło 28,7% PKB całej Francji, wydatki na B+R – 41,3%, a liczba pracowników naukowych – 40,5%. W analizowanym roku odpowiednie dane dla drugiego w klasyfikacji regionu Rodan-Alpy wyniosły: 9,6% jako udział PKB, 12% jako udział wydatków na B+R w wydatkach Francji ogółem oraz 11,7% jeśli chodzi o liczbę pracowników naukowych. Różnica między regionem Rodan-Alpy a kolejnym w klasyfikacji regionem w ramach analizowanych wskaźników była znacznie mniejsza (PKB trzeciego w kolejności regionu Prowansja-Alpy-Lazurowe Wybrzeże stanowiło aż 75% PKB wygenerowanego przez Rodan-Alpy, podczas gdy PKB regionu Rodan-Alpy stanowiło jedynie 33,8% PKB regionu stołecznego). Pomimo zasadniczej roli odgrywanej nadal przez Île-de-France, w ostatnich latach obserwuje się zmniejszanie się dysproporcji pozostałych regionów, zwanych prowincją francuską, w stosunku do regionu stołecznego. [Łażniewska i Czyżewska 2009, s. 127–129; Pietrzyk 1992; Yuill, Ferry et. al. 2009, s. 52].

Tabela 1. Region Rodan-Alpy: dane społeczno-gospodarcze

Powierzchnia regionu				
Wskaźnik	Rok	Rodan-Alpy	Rodan-Alpy/Francja metropolitalna	Ranga
Powierzchnia (km ²)	2010	43 698,2	8,1%	2
Demografia i społeczeństwo				
Wskaźnik	Rok	Rodan-Alpy	Francja metropolitalna	
Liczba ludności	2010	6 211 811	9,9%	
Gęstość zaludnienia (liczba osób na km ²)	2008	140	114	
Średnioroczny przyrost liczby ludności 1990–1999 (%)	1999	0,6	0,37	
Przewidywana długość życia	2008	82,4	81,05	
Struktura wieku ludności w przedziałach wiekowych (%)				
0–24 lata	2009	32	30,9	
25–39 lat	2009	19,7	19,5	
40–59 lat	2009	26,8	27,2	
60 lat i więcej	2009	21,5	22,4	
Współczynnik urodzeń (%)	2008	1,33	1,27	
Odsetek cudzoziemców (%)	2008	6,3	5,8	
Współczynnik ubóstwa (%)	2006	11,5	13,1	
Odsetek osób w wieku 25–64 lata korzystających z kształcenia ustawicznego	2010	5,3	5	
Zatrudnienie				
Wskaźnik	Rok	Rodan-Alpy	Francja metropolitalna	
Stopa zatrudnienia ogółem (%)	2008	65,8	63,8	
Stopa zatrudnienia mężczyzn (%)	2008	70,2	68,1	
Stopa zatrudnienia kobiet (%)	2008	61,4	59,5	
Stopa zatrudnienia osób w wieku 55–64 lata (%)	2008	36,3	38,2	
Stopa bezrobocia	2011	8,5	9,4	
Zatrudnienie w poszczególnych sektorach gospodarki (%)				
Rolnictwo	2008	1,8	2,6	
Przemysł	2008	17,4	13,9	
Budownictwo i roboty publiczne	2008	7,1	6,7	
Usługi	2008	73,7	76,8	
Produkt krajowy brutto i wartość dodana brutto w podziale na sektory				
Wskaźnik	Rok	Rodan-Alpy	Rodan-Alpy/Francja metropolitalna	Ranga
PKB (mln euro)	2009	181 810	9,7%	2
Wskaźnik	Rok	Rodan-Alpy	Francja metropolitalna	
PKB <i>per capita</i> (euro)	2009	29 420	29 897	
WDB w sektorze rolnictwa (mln euro)	2009	1 657	29 300	
WDB w sektorze przemysłu (mln euro)	2009	26 263	211 189	
WDB w sektorze budownictwa (mln euro)	2009	12 299	108 323	
WDB w sektorze usług (mln euro)	2009	123 828	1 339 874	

Wymiana handlowa				
Wskaźnik	Rok	Rodan-Alpy	Rodan-Alpy/Francja metropolitalna	Ewolucja 10/09 (%)
Eksport (mln euro)	2010	42 221	10,9%	+16,7
Import (mln euro)	2010	40 513	8,9%	+17,4
Spółeczeństwo informacyjne				
Wskaźnik	Rok	Rodan-Alpy	Francja metropolitalna	
Odsetek gospodarstw domowych mających dostęp do Internetu	2008	62	58	

Źródło: [opracowanie własne na podstawie danych: INSEE 2012; Eurostat]

Region Rodan-Alpy zajmuje drugą pozycję we Francji i szóstą w Unii Europejskiej w kwestii wysokości generowanego PKB (dane Eurostatu za rok 2008) dysponując zarówno silnym sektorem przemysłowym (WDB w sektorze przemysłu w regionie Rodan-Alpy w 2009 r. stanowiło 16% regionalnego WDB – odpowiednia wartość dla Francji metropolitalnej to 12,5%, a zatrudnienie w sektorze przemysłu w 2008 r. wyniosło 17,4% przy średniej 13,9% dla Francji metropolitalnej), jak i dobrze rozwiniętym sektorem usługowym, w tym prężnie rozwijającym się sektorem usług dla przedsiębiorstw i turystyką. Pozycja lidera zajmowana przez region Rodan-Alpy we Francji, a nawet w Europie (mierzona wielkością zatrudnienia i produkcji), dotyczy następujących dziedzin: przemysłu (podwykonawstwo, chemia, materiały elektryczne, komponenty elektroniczne, tekstylia, wyroby plastikowe, tekstylia techniczne, metalurgia i obróbka metali, mechanika), rolnictwa (uprawy biologiczne, produkcja win i serów), energii (energia odnawialna, hydroenergetyka, energia atomowa), sektora związanego z górami (wyposażenie turystyczne, artykuły sportowe) [Conseil Régional Rhône-Alpes 2005, s. 23].

Odnosząc się szerzej do zagadnienia rozwoju przemysłu posiadającego swe długoletnie tradycje w regionie Rodan-Alpy, należy zwrócić uwagę na jego specjalizacje sektorowe (tabela 2), będące z jednej strony atutem ze względu na możliwość zaspokojenia różnorodnych potrzeb rynku, a z drugiej strony – na jego zagrożenie atomizacją. Biorąc pod uwagę ponadto, obserwowaną w ujęciu europejskim tendencję do zmniejszania zatrudnienia w przemyśle (utrata 90000 miejsc pracy w regionie w ciągu ostatnich 20 lat)² na rzecz sektora usług (zjawisko to tłumaczy się częściowo outsourcingiem wybranych funkcji przedsiębiorstwa), przed sektorem przemysłowym w regionie stoją znaczące wyzwania,

² Przemiany sektora przemysłu w regionie Rodan-Alpy w latach 1982-2006 wiążą się zwłaszcza z kryzysem w branży tekstylnej i zbrojeniowej, co przyczyniło się np. do zmniejszenia zatrudnienia we wspomnianych branżach w Saint-Étienne o 42% i w Roanne o 47% [INSEE Rhône-Alpes 2010, s. 3].

celem utrzymania pozycji konkurencyjnej na arenie międzynarodowej. W tym kontekście istotne wydaje się zwrócenie uwagi na liczne inicjatywy podejmowane na poziomie regionalnym, mające na celu wsparcie ewolucji sektora przemysłowego w regionie, w tym udzielenia wsparcia w dziedzinie innowacji [Conseil Régional Rhône-Alpes 2005, s. 27].

Tabela 2. Specjalizacja przemysłowa największych miast/rynków pracy w regionie Rodan-Alpy

Miasto/rynek pracy	Specjalizacja przemysłowa
Lyon	Farmacja, przemysł samochodowy (pojazdy przemysłowe), materiały elektryczne, produkcja maszyn, chemia, metalurgia
Grenoble	Komponenty elektroniczne, materiały elektryczne, produkcja maszyn
Saint-Étienne	Metalurgia, wyposażenie samochodów, mechanika, przędzalnictwo i tkactwo, przemysł rolno-spożywczy
Roanne	Przemysł tekstylny, odzieżowy, mechanika, przemysł rolno-spożywczy (w tym mięsny)
Chambéry	Materiały elektryczne, metalurgia, produkcja maszyn, przemysł rolno-spożywczy
Oyonnax	Obróbka plastyczna, produkcja maszyn
Annonay	Pojazdy przemysłowe, wyposażenie samochodów, wyrób papieru i kartonu, przemysł tekstylny
Annecy	Mechanika, artykuły sportowe, metalurgia
Dolina Arve	Obróbka metali, materiały elektryczne

Źródło: Chambre Régionale de Commerce et d'Industrie Rhône-Alpes 2007.

Pomimo silnie rozwiniętego sektora przemysłu, najważniejsza rola w regionie Rodan-Alpy przypada sektorowi usług: 75,5% udziału w regionalnej WDB w 2009 r., ze stopą zatrudnienia wynoszącą 73,7% w stosunku do 76,8% dla Francji metropolitalnej w 2008 r. Specyfiką sektora usług w regionie jest rozwój turystyki. Region Rodan-Alpy posiada silne atuty w tej dziedzinie, z punktu widzenia zarówno walorów środowiska przyrodniczego, jak i imprez kulturalno-rozrywkowych. Jest także pierwszym regionem francuskim pod względem liczby obsługiwanych turystów krajowych (biorąc pod uwagę liczbę turystów ogółem pierwsze miejsce we Francji zajmuje region Île -de-France – dane za 2008 r.).

Działalność przedsiębiorstw regionu jest w znaczącym stopniu skierowana na działalność eksportową. Do najważniejszych towarów eksportowych zalicza się: 1. wyposażenie mechaniczne, materiały elektryczne, elektroniczne i informatyczne (33,2% wolumenu eksportowego regionu w 2009 r.), 2. produkty chemiczne, perfumy i kosmetyki (20%), 3. materiały transportowe (9,2%), 4. produkty metalurgiczne i metalowe (8,2%), 5. produkty farmaceutyczne (5,4% wolumenu eksportowego regionu w 2009 r.). Do najważniejszych partne-

rów handlowych regionu zalicza się następujące kraje (w kolejności wolumenu eksportu w 2009 r.): Niemcy, Włochy, Hiszpania, Stany Zjednoczone, Wielka Brytania [Chambre Régionale de Commerce et d'Industrie Rhône-Alpes 2011, s. 16].

3. Działania realizowane przez ośrodki wspierania innowacji w regionie Rodan-Alpy

Ośrodki wspierania innowacji jako podkategoria instytucji otoczenia biznesu stanowią płaszczyznę łączącą aktorów regionalnych związanych z tworzeniem rozwiązań innowacyjnych w regionie Rodan-Alpy, w tym przede wszystkim sektor naukowo-badawczy oraz przedsiębiorstwa, w dużym stopniu funkcjonujące w regionie w ramach struktur klastrowych.

Kluczowa rola we wspieraniu działalności innowacyjnej w regionie przypada Regionalnej Agencji Rozwoju i Innowacji – ARDI (fr. *Agence Régionale du Développement et de l'Innovation*), powołanej do życia w 2008 r. z połączenia siedmiu istniejących wcześniej agencji sektorowych. Wiedza ekspercka ARDI odnosząca się do profilu owych agencji sektorowych dotyczy takich dziedzin jak: design, materiały i procesy, osiągane wyniki, sieci i kształcenie, systemy elektroniczne, technologie cyfrowe, technologie medyczne i technologie w naukach przyrodniczych [ARDI, 2011]. Strategicznym celem Agencji, zatrudniającej w 2010 r. 68 pracowników i dysponującej budżetem w wysokości 7 mln euro (wysokość budżetu w 2011 r. to 8,3 mln euro), jest tworzenie relacji partnerskich pomiędzy aktorami regionalnymi, związanymi z tworzeniem rozwiązań innowacyjnych (m.in. uczelniami wyższymi, laboratoriami badawczymi, Instytutami Carnot, centrami technicznymi przemysłowymi, platformami technologicznymi, inkubatorami, izbami przemysłowo-handlowymi, biegunami konkurencyjności i innymi strukturami klastrowymi, itd.), dla budowania korzyści dla przedsiębiorstw w regionie. Biorąc pod uwagę dużą liczbę OWI³, funkcjonujących w regionie oraz kompleksowość ich działalności (w tym nierzadko nakładanie się obszarów kompetencji poszczególnych ośrodków wspierania innowacji), oczekuje się, że poza budowaniem partnerstwa wśród aktorów regionalnych ARDI uprości ten system poprzez koordynację działań tych licznych struktur oraz wzmocnienie wzajemnych powiązań między różnymi aktorami regionalnymi, zaangażowanymi w tworzenie rozwiązań innowacyjnych, w tym przede wszystkim struktur klastrowych w regionie [Lacave 2011, s. 8–9]. Docelowa grupa przedsiębiorstw regionu, do których ARDI w pierwszym rzędzie kieruje swoje usługi, złożona jest z 3000 innowacyjnych MSP, 700 dużych przedsiębiorstw oraz 220 młodych innowacyjnych przedsiębiorstw (fr. *Jeune Entreprise*

³ W 2009 r. w regionie Rodan-Alpy zidentyfikowano 75 ośrodków wspierania innowacji.

Innovante) [ARDI, 2011]. Działalność ARDI jest skupiona wokół trzech głównych obszarów: inżynierii projektowej (w tym przede wszystkim projektów kolaboracyjnych), inteligencji ekonomicznej i animowania sieci aktorów regionalnych [Czyżewska 2010, s. 84–85].

Analizując ośrodki wspierania innowacji w regionie Rodan-Alpy, z punktu widzenia ich znaczenia dla pobudzania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw, w dalszej kolejności należy wskazać na dwa inkubatory publiczne⁴: CREALYS w Lyonie i GRAIN w Grenoble, które odznaczają się znaczącymi osiągnięciami w zakresie liczby tworzonych przedsiębiorstw, na tle pozostałych 28 inkubatorów funkcjonujących przy wsparciu Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego i Badań⁵. W latach 2001 i 2005 w regionie Rodan-Alpy zostało utworzonych odpowiednio 15 i 30 przedsiębiorstw w ramach działalności ww. inkubatorów, co stawia badany region na drugiej pozycji po regionie stołecznym. W 2010 r. liczba przedsiębiorstw utworzonych przez inkubator CREALYS wyniosła 18, co daje łączną liczbę 137 utworzonych przedsiębiorstw od chwili powstania inkubatora w 1999 r. [CREALYS 2011, s. 1], liczba inkubowanych przedsiębiorstw w ramach GRAIN wyniosła 19, przy łącznej liczbie 132 utworzonych przedsiębiorstw od początku funkcjonowania inkubatora w 1999 r. [GRAIN 2011].

Ważne miejsce w grupie ośrodków wspierania innowacji w regionie stanowią centra techniczne przemysłowe – CTI (fr. *centre technique industriel*), z których niektóre posiadają certyfikat Instytut Carnot⁶. Dzięki posiadanym specjalistycznym kompetencjom eksperci CTI służą jako doradcy dla przedsiębiorstw przemysłowych zaawansowanych technologicznie, w tym w ramach biegunów konkurencyjności. 11 centrów technicznych przemysłowych w regionie Rodan-Alpy jest skupionych w Stowarzyszeniu Centrów Technicznych Ro-

⁴ Pojęcie inkubator we Francji odnosi się do preinkubatorów i akademickich inkubatorów przedsiębiorczości. Tradycyjny inkubator przedsiębiorczości to szkoła przedsiębiorczości – *pépinière d'entreprises* – [Albert, Bernasconi i Gaynor 2003, s. 13]. Idea tworzenia inkubatorów innowacyjnych przedsiębiorstw związanych z działalnością badawczą w sektorze publicznym (fr. *incubateur d'entreprises innovantes liés à la recherche publique*) powstała w 1999 r., kiedy ogłoszono konkurs na projekty dotyczące inkubacji i kapitału zaangażowanego przedsiębiorstw technologicznych, z którego wyłoniono 31 projektów inkubatorów [Czyżewska 2012, s. 258]. Ich działalność ulokowana jest w ośrodkach naukowych bądź w ich pobliżu, w celu utrzymywania ścisłych relacji z laboratoriami badawczymi.

⁵ Ponadto, w regionie funkcjonują szkoły (*pépinières*) przedsiębiorstw innowacyjnych: Pétale z siedzibą w Grenoble oraz La Base, prowadzona przez Savoie Technolac, a także Europejskie Centra Przedsiębiorstw Innowacyjnych – CEEI (fr. *Centre Européen d'Entreprises Innovantes*): m.in. Novacité i Rhône-Alpes Pionnières.

⁶ Certyfikat *Instytut Carnot* jest przyznawany od 2006 r. na okres 5 lat laboratoriom badawczym sektora publicznego, wyróżniającym się pod względem badań prowadzonych w partnerstwie z aktorami społeczno-gospodarczymi, w tym przede wszystkim z przedsiębiorstwami przemysłowymi.

dan-Alpy – ACTRA (fr. *Association des Centres Techniques Rhône-Alpes*) reprezentującym od chwili powstania w 1989 r. interesy CTI na poziomie regionalnym oraz działającym na rzecz wspierania powiązań centrów technicznych przemysłowych oraz biegunów konkurencyjności i klastrów w regionie, w określonych obszarach przemysłowych [ACTRA 2011]. Centra techniczne przemysłowe, dysponując grupą 1500 ekspertów w regionie (inżynierów i techników wyspecjalizowanych w badaniach stosowanych i doradztwie technicznym dla przedsiębiorstw), spełniają podwójną rolę wobec przedsiębiorstw z danej branży: odpowiadają na potrzeby przedsiębiorstw poprzez przygotowywanie odpowiednich studiów i raportów branżowych oraz identyfikują i wprowadzają innowacje radykalne, mające na celu budowę przewagi konkurencyjnej branży [Les pôles de compétitivité 2009, s. 16].

Zaangażowanie izb przemysłowo-handlowych – CCI (fr. *chambre de commerce et d'industrie*)⁷, we wspieranie działalności innowacyjnej w regionie wyraża się funkcjonowaniem sieci rozwoju technologicznego – RDT (fr. *Réseau de développement technologique*), w ramach której doradcy CCI współuczestniczą w realizacji projektów innowacyjnych przedsiębiorstw [Savall, Guérand, et al. 2006, s. 98]. Izba przemysłowo-handlowa regionu Rodan-Alpy, po reformie izb przemysłowo-handlowych obowiązującej od 2011 r., skupia 11 lokalnych izb przemysłowo-handlowych⁸, w których 438 wybranych członków (w tym 100 w izbie przemysłowo-handlowej regionu) reprezentuje interesy 248 929 przedsiębiorstw przemysłowych, usługowych i handlowych [Chambre de Commerce et d'Industrie de région Rhône-Alpes 2011b, s. 6]. Mimo iż działalność izb przemysłowo-handlowych, będąc nastawioną głównie na wspieranie innowacji technologicznych, zdaje się odgrywać zdaniem niektórych [Ernst&Young 2011, s. 8] coraz mniejszą rolę w zakresie wpływu na tworzenie rozwiązań innowacyjnych w przedsiębiorstwach (zgodnie z barometrem przedsiębiorczości wsparcie oferowane przez CCI znacząco nie ewaluowało w ciągu ostatnich pięciu lat, podczas gdy wpływ inkubatorów i stowarzyszeń przedsiębiorców określono jako dwukrotnie większy), to jednak izby przemysłowo-handlowe pozostają nadal jednym z najlepiej rozpoznawanych aktorów, wspierających działalność innowacyjną [Bretagne Innovation 2007].

Istotnym z punktu widzenia podejmowanych działań, w zakresie pobudzania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw w regionie, są struktury waloryzacji

⁷ Zgodnie z reformą izb przemysłowo-handlowych, która weszła w życie z dniem 1.01.2011 r. izby przemysłowo-handlowe (CCI) zostały przekształcone w terytorialne izby przemysłowo-handlowe (CCI territoriales), a regionalna izba przemysłowo-handlowa (CRCI) została przekształcona w izbę przemysłowo-handlową regionu (CCIR).

⁸ Z dniem 1.01.2011 r. nastąpiło połączenie CCI Nord-Ardèche oraz CCI Ardèche Méridionale w CCI Ardèche, stąd liczba izb przemysłowo-handlowych w regionie zmalała z 12 do 11. [Chambre de Commerce et d'Industrie de région Rhône-Alpes 2011a].

badan naukowych⁹. Chodzi o Lyon Science Transfert (LST) stanowiące strukturę waloryzacji badań PRES w Lyonie, GRAVIT w Grenoble, [Ministère de l'Enseignement supérieur et de la Recherche 2011, s. 52], a także INSAVALOR jako strukturę waloryzacji badań naukowych INSA Lyon. Celem LST jest znajdowanie projektów, możliwych do skomercjalizowania i doprowadzenie do ich komercjalizacji, poprzez realizację czynności prawnych, finansowych i związanych z jakością proponowanych rozwiązań. Dla przykładu w 2008 r. w ramach 3 otwartych konkursów LST wybrał 100 projektów możliwych do skomercjalizowania w PRES Lyon [Le Gal M. ca 2009, s. 18]. Jeśli chodzi o rezultaty działalności operacyjnej GRAVIT, to w 2010 r. współpracował z 44 laboratoriami badawczymi, a od momentu jego powstania w 2005 r. zostały zrealizowane 82 projekty technologiczne. W 2010 r. zostały ponadto zawarte 74 kontakty przemysłowe oraz rozwijano 30 prototypów, a łączna kwota wydana na realizację projektów to 1,3 mln euro [GRAVIT 2011, s. 8]. Liczba umów przemysłowych podpisywanych rocznie przez INSAVALOR to około 1000 o łącznej wartości przekraczającej 18 mln euro, a liczba pracowników wynosi 96 osób, w tym 21 pracujących w siedzibie INSAVALOR oraz 75 osób (doktorantów, doktorów, inżynierów transferu technologii, personelu administracyjnego), rozmieszczonych w poszczególnych laboratoriach badawczych [INSAVALOR 2011].

Od 2010 r. struktury: Lyon Science Transfert i GRAVIT oraz inkubatory publiczne: CRÉALYS i GRAIN przy współpracy ARDI i innych partnerów regionalnych zaangażowanych w tworzenie innowacyjnych przedsiębiorstw (Pétale, Savoie Technolac, Novacité, Thésame, Saint Étienne Métropole) uczestniczą w programie PullTechPlus, mającym na celu wsparcie działań regionalnych, zmierzających do waloryzacji rozwiązań technologicznych i rozwoju innowacyjnych przedsiębiorstw typu *start-up*. Główną ideą przyświecającą temu programowi jest doprowadzenie do nawiązania kontaktów między oferentami nowych technologii, zidentyfikowanymi przez struktury waloryzacji, funkcjonujące w ramach wyższych uczelni w regionie, a ich potencjalnymi klientami – w pierwszym rzędzie innowacyjnymi MSP, których potrzeby diagnozuje na bieżąco ARDI [Impact Innovation 2010, s. 3–5].

W dalszej części pracy zaprezentowano sumarycznie wyniki badań ankietowych przeprowadzonych w grupie 75 zidentyfikowanych OWI w regionie Rodan-Alpy w 2010 r. (tabela 3), które stanowią istotne uzupełnienie dla przedstawionej charakterystyki OWI w badanym regionie.

⁹ W typologii OWI zaklasyfikowane jako inne podmioty, działające na rzecz wspierania innowacji w regionie.

Tabela 3. Wyniki badań ankietowych w ośrodkach wspierania innowacji w regionie Rodan-Alpy – ujęcie sumaryczne

Zagadnienie	Ośrodki wspierania innowacji w regionie Rodan-Alpy
Główne źródło finansowania działalności (w odniesieniu do udziału % źródeł finansowania)	Krajowe środki publiczne rządowe
Liczba zatrudnionych pracowników	Powyżej 40 osób dla 66,67% badanych OWI.
Długość funkcjonowania ośrodków wspierania innowacji	W większości przypadków są to struktury funkcjonujące od kilkunastu lat w regionie.
3 główne typy realizowanych działań	1. Transfer technologii 2. Współpraca z sektorem B+R 3. Organizacja powiązań przedsiębiorców z ośrodkami naukowo-badawczymi
4 główni adresaci usług	1. MSP 2. Duże przedsiębiorstwa 3. Pracownicy sektora B+R 4. Osoby chcące rozpocząć działalność gospodarczą
2 główne oferowane instrumenty wsparcia	1. Organizacja targów, seminariów i konferencji 2. Szkolenia technologiczne i patentowe
Główne narzędzie mierzenia efektów działalności OWI	Spotkania miesięczne
4 najważniejsi aktorzy regionalni, pod względem liczby realizowanych projektów, we współpracy w OWI w latach 2006-2008	1. Centra techniczne 2. Uczelnie wyższe 3. Izby przemysłowo-handlowe 4. Władze regionalne
3 główne bariery współpracy na poziomie regionalnym	1. Nakładanie się kompetencji poszczególnych OWI 2. Brak przeświadczenia o korzyściach ze współpracy 3. Brak zaufania między podmiotami w regionie
Najważniejszy realizowany typ projektów z punktu widzenia podnoszenia konkurencyjności regionalnej	Projekty regionalne
3 najważniejsze instrumenty wsparcia innowacji, z punktu widzenia podnoszenia konkurencyjności regionalnej	1. Szkolenia dla MSP 2. <i>Venture capital</i> 3. Doradztwo prawne
Najważniejsze działanie w dziedzinie wspierania innowacyjności, dla zwiększenia konkurencyjności regionalnej	Powiązanie publicznego sektora B+R z prywatnymi instytucjami badawczymi, dzięki projektom realizowanym w przedsiębiorstwach

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Z zaprezentowanych w tabeli 3 wyników badań wynika, iż OWI w regionie Rodan-Alpy to duże ośrodki, zatrudniające w większości przypadków powyżej 40 pracowników, o długim okresie funkcjonowania w regionie. Ich główne obszary działania dotyczą transferu technologii i współpracy z sektorem B+R,

a swoją ofertę kierują przede wszystkim do MŚP i dużych przedsiębiorstw. Dla budowania konkurencyjności regionalnej, zdaniem przedstawicieli OWI, najważniejsze są projekty o charakterze regionalnym, gdyż pozwalają one na wykorzystanie bogatego potencjału posiadanego przez region Rodan-Alpy, w zakresie innowacji i B+R. Najważniejszym wyzwaniem dla zwiększenia innowacyjności regionu jest powiązanie publicznego sektora B+R z prywatnymi instytucjami badawczymi, dzięki projektom realizowanym w przedsiębiorstwach, co świadczy o świadomości przedstawicieli OWI w zakresie konieczności wykorzystania posiadanego potencjału.

Celem wzbogacenia analizy o przykłady działań wspierających innowacje, podejmowanych przez OWI w regionie Rodan-Alpy, w tabeli 4 zamieszczono wybrane dobre praktyki w tym zakresie.

Tabela 4. Dobre praktyki w zakresie wspierania działalności innowacyjnej w regionie Rodan-Alpy przez ośrodki wspierania innowacji

Ośrodek wspierania innowacji/podmiot odpowiedzialny w regionie Rodan-Alpy	Dobra praktyka
1	2
ARDI	Innov'R – jedno okienko dla wspierania ekoinnowacji w regionie Rodan-Alpy. Narzędzie zostało stworzone w czerwcu 2008 r., w odpowiedzi na trudności przedsiębiorstw tworzących ekoinnowacje, w wyborze określonego źródła finansowania i wsparcia realizowanego projektu. Innov'R jest animowany przez ARDI, a skupia następujących partnerów: struktury finansowania – Region Rodan-Alpy, Oséo, Ademe i Caisse des Dépôts, a także struktury proponujące wsparcie w zakresie usług intelektualnych – INPI dla ochrony własności przemysłowej oraz AFNOR w zakresie normalizacji.
ARDI	PullTechPlus - program o dużym potencjale rozwojowym, mający na celu wsparcie działań regionalnych, zmierzających do waloryzacji rozwiązań technologicznych i rozwoju innowacyjnych przedsiębiorstw typu <i>start-up</i> .
CCI du Beaujolais (Izba Przemysłowo-Handlowa Beaujolais)	Seminaria dla kierowników przedsiębiorstw typu MSP , łączące podejście zbiorowe i zindywidualizowane, mające na celu wsparcie w zakresie wyboru strategii rozwoju przedsiębiorstwa oraz realizacji projektów innowacyjnych. Seminaria dla kierowników są organizowane dla grup 6–7 przedsiębiorstw (do 14 uczestników) i obejmują 5 dni wspólnej pracy, przeznaczonych na praktyczne podejście do sytuacji danego przedsiębiorstwa oraz wspólną wymianę doświadczeń w gronie kierowników, a po nich następują trzy spotkania z konsultantem, w celu zastosowania wybranych narzędzi.

1	2
Centra techniczne przemysłowe	Współpraca centrów technicznych przemysłowych w ramach platform technologicznych – owocne wykorzystywanie zasobów technicznych i ludzkich, zarówno ze strony centrów technicznych przemysłowych, jak i platform technologicznych w regionie Rodan-Alpy, w celu tworzenia efektów synergii w dziedzinie rozwoju nowych technologii.
Cité du design w Saint-Étienne	LUPI (Design Lab) – innowacyjna metodologia, pozwalająca na rozwój nowych produktów, usług i systemów w formie scenariuszy użytkowania przy pomocy profesjonalnych designerów, trwająca od 2 do 6 miesięcy. Narzędzie jest skierowane zarówno do przedsiębiorstw indywidualnych, jak i do klastrów celem: 1. stworzenia nowych produktów, usług czy systemów, 2. znalezienia nowych zastosowań istniejących produktów, przy wykorzystaniu nowych technologii, 3. umożliwienia dokonywania eksperymentów na tworzonych produktach, 4. przyspieszenia procesu rozwoju koncepcji produktu lub usługi, 5. finalizowania projektu przez jego dopasowanie do oczekiwań użytkowników.

Źródło: opracowanie własne.

4. Rekomendacje dla OWI w zakresie wspierania działalności innowacyjnej

W niniejszej części pracy przedstawiono wnioski dla ośrodków wspierania innowacji, w zakresie pośredniczenia w tworzeniu innowacji w regionie Rodan-Alpy, wynikające z przeprowadzonych badań empirycznych i potwierdzone studiami literaturowymi, które mogą zostać wykorzystane na zasadzie dobrych praktyk także przez polskie regiony. Wykorzystując dobre praktyki zaobserwowane w innych regionach, należy jednak mieć na uwadze, że ich transpozycja do gospodarki innego regionu nie jest możliwa bez poznania kontekstu społeczno-gospodarczego, w jakim funkcjonuje region, z którego przykładu się korzysta.

1. Biorąc pod uwagę stosunkowo dużą liczbę ośrodków wspierania innowacji funkcjonujących w regionie (75 podmiotów w 2010 r.), zachodzi konieczność zmniejszenia ich liczby poprzez konsolidację samych struktur oraz oferowanych przez nie usług, co winno przyczynić się do większej spójności całego systemu wsparcia. Zabieg ten wydaje się mieć kluczowe znaczenie dla funkcjonowania ośrodków wspierania innowacji, po pierwsze ze względu na konieczność zwiększenia czytelności oferowanych usług, a po drugie ze względu na potencjalne ograniczenie wysokości finansowania ich działalności, w związku z kryzysem finansowym. Konsolidacja istniejących OWI w mniejszą liczbę struktur przyczyniłaby się także do zwiększenia zainteresowania ich ofertą przez przedsię-

biorstwa, które nie gubiłyby się w gąszczu ofert poszczególnych ośrodków wspierania innowacji, które nierzadko są konkurencyjne względem siebie.

2. Kluczowa rola w obrębie ośrodków wspierania innowacji w regionie Rodan-Alpy przypada agencji ARDI, dla której wyzwaniem jest koordynacja działań w dziedzinie innowacji podejmowanych na poziomie regionalnym oraz większa widoczność efektów realizowanych działań. Innym istotnym aspektem działania ARDI winno być ułatwienie dostępu do finansowania innowacji dla MSP i mikroprzedsiębiorstw oraz kontynuacja realizacji projektów opartych na współpracy, przy większym niż dotychczas zaangażowaniu sektora MSP.

3. Należy także uwypuklić kwestię konieczności ewaluacji działań prowadzonych przez ośrodki wspierania innowacji, poprzez ocenę wpływu oferowanych usług na tworzenie rozwiązań innowacyjnych w przedsiębiorstwach (ang. *impact assessment*, fr. *étude d'impact*). Z dyskusji prowadzonych z przedstawicielami OWI w regionie Rodan-Alpy wynika bowiem, iż takie oceny wpływu obecnie nie są przeprowadzane, a rozważane jest ich przeprowadzanie w przyszłości. Nie chodzi o mierzenie efektywności, w oparciu o wspólną metodologię we wszystkich obszarach działalności OWI, gdyż biorąc pod uwagę różnorodność podejmowanych działań przez omawiane struktury byłoby to niemożliwe, lecz o wskazanie zestawu wskaźników, w oparciu o które wspomniana wspólna ewaluacja mogłaby być przeprowadzana z punktu widzenia budowania pozycji konkurencyjnej regionu. Dokonywanie ewaluacji działalności OWI w oparciu o ustaloną metodologię jest ponadto istotne z punktu widzenia instytucji finansujących ich funkcjonowanie. Obecnie ewaluacja odbywa się bowiem jedynie w odniesieniu do kilku wskaźników sformułowanych w ramach umów w sprawie realizacji celów (fr. *contrat d'objectifs*).

4. Mimo iż znaczenie terytorialnych izb przemysłowo-handlowych (do końca 2010 r. zwanych izbami przemysłowo-handlowymi) we francuskich regionach, w zakresie wspierania działalności innowacyjnej wydaje się maleć [Ernst&Young 2011, s. 8], pracownicy terytorialnych izb przemysłowo-handlowych nadal odgrywają znaczącą rolę w regionie Rodan-Alpy jako doradcy sąsiedzcy (fr. *conseiller de proximité*), gdyż pracując od lat w określonym departamencie znają potrzeby i specyfikę funkcjonowania poszczególnych przedsiębiorstw. W tym przypadku może chodzić nie tylko o oferowanie usług wspierających innowacje technologiczne, ale także innowacje społeczne i innowacje powstałe w oparciu o koncepcję *user-driven innovation*, w ramach której konsumenci uczestniczą w procesie kreowania i rozwoju pomysłów, które chcieliby następnie nabyć w formie wyrobu lub usługi. Warunkiem dalszego, skutecznego wspierania przedsiębiorstw, w tworzeniu rozwiązań innowacyjnych przez terytorialne izby przemysłowo-handlowe, wydaje się być dostosowanie ich oferty usługowej do wciąż zmieniających się potrzeb przedsiębiorstw, ewaluacja realizowanych działań, do czego skutecznie może przyczynić się reforma izb przemysłowo-handlowych z 2011 r. modyfikująca zakres kompetencji tychże izb

oraz zwiększająca znaczenie poziomu regionalnego w sieci izb przemysłowo-handlowych.

5. Współpraca centrów technicznych przemysłowych z przedsiębiorstwami winna być kontynuowana w obecnym kształcie, gdyż wspomniane struktury są dostarczycielami specjalistycznych usług dla innowacyjnych gałęzi przemysłu, cieszących się zainteresowaniem przedsiębiorstw przemysłowych. Postuluje się kontynuowanie zaangażowania centrów technicznych przemysłowych w platformy technologiczne funkcjonujące w regionie Rodan-Alpy, a także poza regionem.

6. Zasadniczym kierunkiem oferowanego wsparcia przez ośrodki wspierania innowacji w regionie Rodan-Alpy powinno być kontynuowanie istotnego wsparcia dla waloryzacji badań naukowych i inkubacji (np. w ramach programu PullTechPlus), gdyż te obszary wsparcia wydają się cechować największym potencjałem jeśli chodzi o możliwość generowania rozwiązań innowacyjnych. Ponadto, są one powiązane z udzielaniem wsparcia głównie dla MSP i mikroprzedsiębiorstw typu *spin-off* a zwiększenie tego rodzaju pomocy w regionie Rodan-Alpy, cechującym się wsparciem oferowanym w znacznej mierze dla dużych przedsiębiorstw wydaje się być działaniem pożądanym.

5. Podsumowanie

W literaturze przedmiotu wskazuje się na różnice we wspieraniu działalności innowacyjnej w regionach wysoko rozwiniętych (np. Rodan-Alpy) i słabiej rozwiniętych (np. polskich regionach). Wanda Maria Gaczek [Gaczek, 2009, s. 72–73] zaznacza, że w regionach wysoko rozwiniętych główne działania, w ramach wspierania działalności innowacyjnej (realizowane przede wszystkim przez ośrodki wspierania innowacji) dotyczą wspomagania infrastruktury nauki, głównie sfery publicznej oraz uczelni wyższych, a także poszukiwania mechanizmów wzrostu komercjalizacji wyników badań naukowych. Przy stosunkowo wysokich nakładach na działalność B+R w tychże regionach, w tym znaczącym zaangażowaniu przedsiębiorstw w ich finansowanie, wspiera się przede wszystkim sieci regionalne z udziałem wysokich technologii i tworzy m.in. centra doskonałości. Krzysztof B. Matusiak [Matusiak, 2010, s. 91] podkreśla z kolei, że w regionach słabiej rozwiniętych główny nacisk jest kładziony na tworzenie „środowiskowych i instytucjonalnych stymulatorów, sprzyjających innowacyjnej przedsiębiorczości”, stąd realizuje się działania nastawione na wspieranie przedsiębiorczości akademickiej, ułatwianie dostępu do kapitału ryzyka jako źródła finansowania rozwiązań innowacyjnych, a także tworzy się zachęty do absorpcji wiedzy i transferu technologii.

Charakterystyka działań realizowanych przez ośrodki wspierania innowacji w regionie Rodan-Alpy potwierdza sposób wspierania rozwiązań innowacyjnych

w regionach wyżej rozwiniętych. Dla polskich regionów stan rozwoju OWI w regionie Rodan-Alpy może stanowić źródło inspiracji do wskazania przyszłych kierunków działania systemu wsparcia innowacji.

Bibliografia

- ACTRA, 2011, Qui sommes-nous?, <http://www.actra.fr/presentation-actra.htm> [Dostęp 3.12.2011].
- Albert P., Bernasconi M., Gaynor L., 2003, Incubateurs et pépinières d'entreprises. Un panorama international. INNOVAL, L'Harmattan, Paris.
- ARDI, 2011, ARDI 2010/2011, Bilan et perspectives, ARDI Rhône-Alpes, Lyon.
- Bretagne Innovation, 2007, Résultats de l'enquête sur la perception du dispositif de soutien à l'innovation par les PME, IMPACTSCAN, <http://bretagne-innovation.tm.fr> [Dostęp 20.05.2008].
- Chambre de Commerce et d'Industrie de région Rhône-Alpes, 2011a, Organisation et missions du réseau des CCI, <http://www.rhone-alpes.cci.fr/reseau/missions/index.php> [Dostęp 2.12.2011].
- Chambre de Commerce et d'Industrie de région Rhône-Alpes, 2011b, Livret d'accueil – Mandature 2011-2016, <http://www.rhone-alpes.cci.fr/actualites/une/LivretAccueil2011/livretAccueil.pdf> [Dostęp 2.12.2011].
- Chambre Régionale de Commerce et d'Industrie Rhône-Alpes, 2007, Panorama de l'économie Rhône-Alpes, Édition 2007, Lyon, <http://www.rhone-alpes.cci.fr/economie/panorama/index.html> [Dostęp 15.11.2011].
- Chambre Régionale de Commerce et d'Industrie Rhône-Alpes, 2011, Les chiffres clés de Rhône-Alpes, Édition 2010-2011, Lyon.
- Chambre Régionale de Commerce et d'Industrie Rhône-Alpes, 2012, Les chiffres clés de Rhône-Alpes, Édition 2011-2012, Lyon.
- Conseil Régional Rhône-Alpes, 2005, Schéma régional de développement économique 2005-2010, 2005, Lyon, <http://www.cfdt-rhone-alpes.com/actionterritoriales/cesr/cesrinformations/SRDE20052010.pdf> [Dostęp: 19.11.2011].
- CREALYS, 2011, CREALYS, incubateur public de projets d'entreprises innovantes présente un excellent bilan 2010 et les conclusions d'une étude sur les incubateurs Rhône-Alpes. communiqué de presse 15 mars 2011, http://www.crealys.com/upload/cms/fichiers/20110315_ETUDEINCUBATEURSRA_VF.pdf [Dostęp 2.12.2011].
- Czyżewska D., 2010, Institutional Support of Innovation at the Regional Level, [w:] Dimensions of Competitiveness, B. Jankowska, T. Kowalski, M. Pietrzykowski, eds., Poznań University of Economics Press, Poznań.
- Czyżewska D., 2012, Wsparcie instytucjonalne regionów na przykładzie rozwiązań francuskich, [w:] Konkurencyjność regionalna. Koncepcje – strategie – przykłady, red. E. Łażniewska, M. Gorynia, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa.
- Ernst&Young, 2011, Entrepreneurs speak out. A call to action for G20 governments. Baromètre de l'entrepreneuriat France. Nice Côte d'Azur, [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Entrepreneurs_speak_out_-_France/\\$FILE/Barometer_G20_France_2011.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Entrepreneurs_speak_out_-_France/$FILE/Barometer_G20_France_2011.pdf) [Dostęp 20.11.2011].
- Gaczek W. M., 2009, Gospodarka oparta na wiedzy w regionach europejskich, „Studia Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN”, T. CXVIII, Warszawa.
- GRAVIT, 2011. Rapport d'activité 2010, http://www.gravit-innovation.org/wp-content/uploads/2011/02/RapportActivite2010_Gravit.pdf [Dostęp 2.12.2011].
- GRAIN, 2011, Grain en chiffres, <http://www.grain-incubation.com/chiffre.php> [Dostęp 2.12.2011]
- Impact Innovation, 2010. ARDI, no 4, Juin 2010
- INSAVALOR, 2011, Société, <http://www.insavalor.fr/insavalor/Societe,1.html> [Dostęp 6.12.2011].
- INSEE Rhône-Alpes, 2010, L'emploi en Rhône-Alpes vu à travers ses grandes fonctions économiques, La Lettre Analyses, n° 125 – mars 2010.

- INSEE, 2012, *Chambre Régionale de Commerce et d'Industrie Rhône-Alpes, Les chiffres clés de Rhône-Alpes*, Édition 2011-2012, Lyon.
- Insee Rhône-Alpes, 2012, *Rhône-Alpes : 10% de la France métropolitaine*, La Lettre Analyses n°175, juillet 2012.
- Lacave M., 2011, *Regional Innovation Monitor. Regional Innovation Report Rhône-Alpes to the European Commission Enterprise and Industry Directorate-General, Directorate D – Industrial Innovation and Mobility Industries*, Technopolis, Brussels.
- Le Gal M., 2009, *Lyon Science Transfert. Valorisation & propriété industrielle*. [online] http://bibli.ec-lyon.fr/documents/Presentation_LST_ECL.pdf [Dostęp 2.12.2011].
- Centres Techniques Industriels, 2009, *Les pôles de compétitivité. Réseau Centres Techniques Industriels*, septembre 2009.
- Łaźniewska E., Czyżewska D., 2009, *Regiony uczące się na przykładzie Francji*, [w:] *Integracja europejska*, red. M. Klamut, *Prace Naukowe 77, Ekonomia 4*, Wydawnictwo UE we Wrocławiu, Wrocław.
- Matusiak, K. B., 2010, *Budowa powiązań nauki z biznesem w gospodarce opartej na wiedzy. Rola i miejsce uniwersytetu w procesach innowacyjnych*, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa.
- Ministère de l'Enseignement supérieur et de la Recherche, 2011, *STRATER diagnostic Rhône-Alpes. Enseignement supérieur – Recherche – Innovation*, Paris.
- OST, 2010, *Indicateurs de sciences et de technologies*. Édition 2010, ECONOMICA, Paris.
- Pietrzyk, I., 1992, *Sterowanie rozwojem regionalnym we Francji*, „*Studia Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN*”, T. XCIX, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Savall H., Guérand P., Audouard A., Atenza A., Gauduel Ch., Bonnet R., Laroche X., 2006, *Le rôle des organismes consulaires dans le développement des territoires*, [w:] ISEOR, *Le management du développement des territoires*, ECONOMICA, Paris.
- Yuill D., Ferry M., Vironen H., McMaster I., Mirwaldt K., 2009, *Nowe ramy, nowe podejścia. Najnowsze tendencje w polityce regionalnej w UE i Norwegii*, EoRPA raport 08/1, [w:] *Rozwój regionalny w Europie. Spójność terytorialna i przegląd budżetu UE*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa.

Dorota Czyżewska

THE SUPPORT OF INNOVATION ACTIVITIES IN RHÔNE-ALPES

Summary

Nowadays the activity of innovation support organizations seems important in the acquisition and diffusion of innovative solutions to the regional economies in order to build their competitive advantage. In the paper the socio-economic conditions of a French Rhône-Alpes region and the functioning of innovation support organizations in this region are developed. Then, some recommendations regarding the effectiveness of innovation support organizations in Rhône-Alpes are proposed; they can be useful also for Polish regions as best practices.